

підставою для перегляду судових рішень так і не було встановлено, тому законодавцю слід більше уваги приділити цьому питанню, аби вирішити вказану проблему.

Підсумовуючи вищесказане можна дійти висновку, що дослідження питання перегляду судових рішень за нововиявленими чи виключними обставинами є дуже важливим, адже воно несе суттєве значення для реалізації права на справедливий суд, гарантованого Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод.

Такі справи розглядаються судами відповідно до правил, встановлених ГПК України. Якщо справа вирішується у суді першої інстанції, то вона розглядатиметься у порядку спрощеного позовного провадження, з повідомленням усіх учасників цієї справи. Відносно результатів перегляду судового рішення за виключними чи нововиявленими обставинами судові рішення може бути скасоване Верховним Судом частково чи повністю, і тоді така справа передається на новий розгляд, у суд першої чи апеляційної інстанції.

Отже, дослідження цього питання буде актуальним завжди, особливо враховуючи, що такий перегляд завжди межує із забезпеченням принципу остаточності судового рішення (*res iudicata*), який є складовою частиною засади верховенства права.

Список використаних джерел

1. Господарський процесуальний кодекс України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 6, ст.56) №1798-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12> (дата звернення 10.05.2020 р.)

2. Колесник Р. Щодо порядку перегляду рішень господарського суду за нововиявленими обставинами. Підприємництво, господарство і право. – 2017. – С. 75-78.

3. Колобродова О.В. Місце та значення перегляду судових актів у зв'язку з нововиявленими обставинами. Вісник Вищої ради юстиції. – 2011. – С. 60-71.

4. Ніколенко Людмила. Поняття та ознаки перегляду судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами у господарському судочинстві. Право України. – 2018. – №07. – С. 1-15.

5. Починок К.Б., Бессарабова В.М. Перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами: поняття та ознаки. Науковий Вісник Ужгородського національного університету. – 2019. – С. 185-188.

6. Світличний О.П. Господарський процес : підручник. Вид. 2, перероб. і доп. К.: НУБіП України, 2018. – 342 с. URL: <https://www.businesslaw.org.ua/gospodarskyi-proces-pidruchnyk-svitlychnyi-text-online-pdf/>

Івасечко Р.

студент II курсу

юридичного факультету

Тернопільського національного

економічного університету

Науковий керівник:

викладач кафедри цивільного права

і процесу ТНЕУ Паращук Л.Г.

СТРАХУВАННЯ ЯК ОДИН ІЗ СПОСОБІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Цивільним законодавством передбачено широке коло способів забезпечення виконання зобов'язань, проте, відповідно до ч. 2 ст. 546 ЦК України, договором або законом можуть встановлюватись інші способи забезпечення виконання зобов'язань [1]. Серед таких способів – договір страхування, який, як і інші забезпечувальні засоби, наприклад: умовна видача векселя, резервні акредитиви, річні проценти за невиконання грошових зобов'язань, договір факторингу тощо, зазвичай застосовуються у господарському діловому обігу.

Необхідність використання всіх цих способів можна пояснити тим, що кредитор зацікавлений у належному виконанні зобов'язання, а в протилежному випадку розраховує на відшкодування завданих боржником збитків. Боржника це має спонукати до своєчасного виконання зобов'язання під страхом настання несприятливих для нього наслідків.

Договором страхування є письмова угода між страхувальником і страховиком, згідно з якою страховик бере на себе зобов'язання у разі настання страхового випадку здійснити страхову виплату страхувальнику або іншій особі, визначеній у договорі страхування страхувальником, на користь якої укладено договір страхування, а страхувальник зобов'язується сплачувати страхові платежі у визначені строки та виконувати інші умови договору (ч. 1 ст. 16 Закону України «Про страхування») [2].

Потрібно наголосити, що не всі суспільні відносини, які містять в собі поняття страхування, підпадають під дію ЦК України та мають форму цивільних правовідносин. Яскравим прикладом можуть слугувати відносини по обов'язковому соціальному страхуванню, адже вони по своїй суті є організаційно-правовою формою гарантованого державою соціального забезпечення, а не інститутом приватного права [3].

Предметом договору страхування є майнові інтереси особи, при цьому вони не повинні суперечити закону. Потрібно наголосити, що страхувати можна лише інтереси, пов'язані із виплатою певної грошової суми в разі настання страхового випадку. В основі страхування лежить декілька видів майнових інтересів, зокрема, особисте та майнове страхування, а також страхування відповідальності.

Одним із видів страхування, який за ЦК України та іншими актами цивільного законодавства не виступає в якості самостійного предмета, проте його самостійно можна віднести до майнового страхування, зокрема, це фінансові або комерційні ризики. Державна податкова служба з метою оподаткування визначає страхування комерційних ризиків як страхування підприємцем ризиків його матеріальної шкоди та ризиків недоотримання очікуваних доходів від комерційної діяльності у зв'язку із порушенням зобов'язань контрагентами підприємця або зміною умов комерційної діяльності з незалежних від підприємця обставин.

Як вже зазначалося вище, страхування є одним із найбільш поширених і широковживаних способів мінімізації ризиків. Візьмемо за приклад договір оренди. У орендодавця з моменту передачі майна виникає ризик щодо втрати цього ж майна, а також ризики щодо втрати прибутку. Саме для забезпечення сторонами належним чином умов договору існує інститут страхування, який мінімізує усі втрати і стоїть поряд із такими способами виконання зобов'язань як порука чи гарантія [4].

Страхування також набуло широкого застосування як спосіб забезпечення виконання зобов'язань у кредитному договорі, а точніше страхування відповідальності позичальника за непогашення кредиту, дана домовленість укладається між страховиком і позичальником за кредитним договором. За договором страхування страховик зобов'язується в разі виникнення заборгованості перед кредитором погасити її замість позичальника, включаючи й проценти за договором у разі неможливості останнього виконати взяті на себе фінансові зобов'язання за кредитним договором. Натомість позичальник зобов'язується сплачувати страховику страхові платежі та виконувати інші умови договору. На практиці страхова виплата встановлюється, як правило, у розмірі від 50 до 90 відсотків суми непогашеного кредиту. Розмір такої виплати визначається на підставі акта про непогашення кредиту. страхова сума виплачується кредитором з моменту настання страхового випадку, а страховий випадок, відповідно, настає з моменту прострочення виконання чергового платежу за кредитним договором [5].

Особливістю сучасного етапу розвитку страхування є те, що страхова діяльність перестала бути монополією держави і здійснюється великою кількістю незалежних страховиків. Страхування є найбільш поширеним і широко вживаним способом усунення і обмеження ризиків, з якими стикаються суб'єкти господарювання в процесі здійснення підприємницької діяльності, оскільки ризики слід вважати невід'ємною частиною господарської діяльності будь-якого суб'єкта господарювання незалежно від форми власності [6, с. 47]. Одними з найбільш поширених ризиків, з якими стикаються суб'єкти господарювання, є ризики, пов'язані з втратою прибутку, а також з втратою або пошкодженням майна.

Проте існує думка, що надання особам необмеженої можливості страхувати свою відповідальність за свої власні порушення – це означає зняти з себе обов'язок виконати договір. Тому, страхування ризиків договірної відповідальності не повинно отримати широкого розповсюдження. Якщо визнати дане твердження правильним, то можна було б вважати, що й інші способи забезпечення виконання зобов'язань такі як порука чи гарантія тягнуть за собою зняття відповідальності з боржника. Саме тому, ця думка є хибною, і нам здається, що правовий інститут страхування відповідальності за договором повинен навпаки входити в широко доступний перелік способів забезпечення, якими можуть скористатися учасники ринкових відносин для захисту своїх інтересів без будь-яких штучних обмежень.

Крім того, Г. Ф. Шершеневич зазначав, що відшкодування шкоди може відбуватися на розсуд страховика, оскільки у договорі може бути встановлено види відшкодування, а саме: а) в платежі відповідного збитку суми грошей, або б) у передачі натурою предметів того ж роду і якості, які були загиблі або пошкоджені [4]. Але відповідно до ст. 2 Закону України «Про страхування» вказано, що предметом безпосередньої діяльності страховика може бути лише страхування, перестраховування і фінансова діяльність, пов'язана з формуванням, розміщенням страхових резервів та їх управлінням. Тобто, страховик не може займатися іншими видами діяльності як наприклад, виробничою, торгово-посередницькою, будівельною тощо. Тому стає очевидним, що страховик не вправі здійснити самостійно ремонт орендованого житла за договором оренди, або самостійно відремонтувати автомобіль за договором лізингу. Натомість страховик вправі відшкодувати майнові витрати забезпеченій стороні.

Отже, з огляду на вказане, безперечним є факт використання страхування в якості способу забезпечення виконання зобов'язань. Так як страхування прямо не вказане в якості способу забезпечення зобов'язань в чинному ЦК України, і частіше його відносять до нетрадиційних способів забезпечення виконання зобов'язань чи до таких, що прямо не вказані у законодавстві, проте, на нашу думку, він є одним із найефективніших та найзатребуваніших способів у наш час.

Список використаних джерел

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003, № 40-44. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
2. Про страхування. Закон України від 07.03.1996 р. №85/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996, № 18 ст. 78. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>
3. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: у 2 т. 5-те вид., перероб. і допов. / за ред. О. В. Дзери (кер. авт. кол.), Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. Київ: Юрінком Інтер, 2013. 832 с.
4. Наріжний С. Ю. Страхування як спосіб забезпечення виконання зобов'язань у договорах про передання майна у тимчасове користування. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. 2013. Вип. 32. С. 116-123. URL: http://www.irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=apvchzu_2013_32_15
5. Кудрявцев В. Страхування як спосіб забезпечення виконання зобов'язань за кредитним договором. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. С. 29-33. URL: http://www.irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=Pgip_2017_2_7
6. Шиминова М.Я. Компенсация вреда гражданам: Гражданско-правовое регулирование. Москва: Наука, 1979. 184 с.